Lausunto

24.3.2021
Dno HVK/91/72/2021

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Asia: **O 8/2021 vp Ajoneuvohankintojen Hansel-kilpailutus**

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Huoltovarmuuskeskukselta arviota siitä, kuinka kriittinen tekijä kotimainen raskaiden kuorma-ajoneuvojen tuotanto on Suomen huoltovarmuuden näkökulmasta. Huoltovarmuuskeskus on tutustunut huolellisesti lausuntopyynnön liitteinä oleviin Hanselin, TEM:in ja PLM:n asiantuntijalausuntoihin puolustusvaliokunnalle. HVK ottaa tehtävänsä mukaisesti lausunnossaan kantaa huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyviin näkökohtiin.

Hanselin asiantuntijalausunnossa on kuvattu kuorma-autojen ja niihin liittyvien palvelujen hankintoja koskevien puitejärjestelyjen valmistelua ja toteutusta. Työ- ja elinkeinoministeriö nostaa lausunnossaan esiin julkisten hankintojen juridista perustaa ja hankintojen organisoinnin vaihtoehtoja, ottamatta kantaa yksittäiseen hankintaan. Lisäksi TEM on lausunnossaan viitannut koronakriisin vaikutuksiin eri toimialoille, elinkeinopolitiikan keinoihin tukea yrityksiä kriisistä toipumisessa sekä kansallisen julkisten hankintojen strategian valmisteluun.

Puolustusministeriö kuvaa lausunnossaan mm. Puolustusvoimien raskaiden kuorma-autojen hankintaprosessin aiempaa ja nykyistä toteutusta ja lakitaustaa. PLM on pitänyt tärkeänä, että Suomessa säilyy kyky puolustusajoneuvoalan kehittämiseen, tuotantoon ja korjauksiin. Ministeriö ei kuitenkaan pidä sotilaallisen huoltovarmuuden näkökulmasta keskeisenä siviilikuorma-autojen kotimaista valmistuskykyä, toimivaa huoltoverkostoa kylläkin. Raskaiden kuorma-autojen osalta PLM pitää Hansel Oy:n hankintakanavaa eri toimijat kattavine puitejärjestelyineen puolustusvoimia hyödyttävänä ratkaisuna.

Huoltovarmuuskeskus ei ota kantaa em. hankintojen sisältöön ja järjestelyihin.

Huoltovarmuuskeskuksen näkemyksen mukaan raskaiden kuorma-ajoneuvojen kotimainen tuotanto ei ole kansallisen huoltovarmuuden näkökulmasta keskeinen kysymys. Vaikka ajoneuvojen valmistus olisikin Suomessa, tuotanto olisi tarvittavien komponenttien osalta todennäköisesti vahvasti riippuvainen maahantuonnista.

HVK haluaa tässä yhteydessä korostaa toimivien ulkomaankaupan yhteyksien merkitystä huoltovarmuudelle. Etenkin toimiva merenkulku, ml. talvimerenkulku, luo edellytykset ulkomaankaupan kuljetusten jatkuvuudelle myös vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Tärkeää on myös vaihtoehtoisten yhteyksien saatavuus ja käytettävyys, erityisesti Itämeren meriliikenteen häiriötilanteessa. Suomen sisäisen infran osalta HVK korostaa erityisesti vilkkaasti liikennöityjen väylien kunnon ja käytettävyyden merkitystä. Lisäksi HVK toteaa, että häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tulee varmistaa paitsi keskeisen väylästön, myös kriittisten liikenteen solmukohtien (kuten satamat ja maaliikenneterminaalit) toimivuus.

Liittyen huoltovarmuuteen ja kuljetusten jatkuvuuden turvaamiseen myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, HVK haluaa korostaa eri toimijoiden - viranomaisten ja elinkeinoelämän – kanssa tehtävän yhteistyön kriittistä merkitystä. Yksi esimerkki yhteistyöstä elinkeinoelämän kanssa on HVK:lla eri raskaan kaluston valmistajien ja maahantuojien kanssa jo vuosia käytössä ollut sopimusjärjestely koskien raskaan ajoneuvokaluston varaosien puskurivarastointia. Järjestelyllä on haluttu turvata kriittisten varaosien saatavuus ja kotimaisen raskaan kuljetuskaluston käytettävyys kaikissa tilanteissa. Keskeisimpiä osa-alueita ovat energia- ja elintarvikekuljetukset. Kriittisillä varaosilla tarkoitetaan alle 5-vuotiaiden ajoneuvojen varaosia, jotka vikaantuessaan pysäyttävät ajoneuvon. Järjestelyllä varaosat on hajautettu maahantuojien ja niiden sopimuskumppaneiden varastoihin eri puolilla Suomea. Huoltovarmuusnäkökulmasta järjestely on turvannut kriittisten varaosien saatavuuden sekä normaalitilanteissa että koronatilanteen poikkeusoloissa.

Huoltovarmuuskeskus

Outi Nietola
Varautumispäällikkö